

ційну діагностику з наступними хворобами: облітеруючий атеросклероз, облітеруючий ендартерит, гострий тромбоз стегнової артерії, емболія стегнової артерії, діабетична ангіопатія, синдром Рейно, тромбоз глибоких вен нижніх кінцівок, ревматоїдний артрит, корінцевий синдром при радикуліті, остеомієліт, мозит гомілки. Студенти також мають бути знайомі зі скаргами, анамнезом хвороби, анамнезом життя, мати дані про загальне обстеження запропонованого пацієнта та обстеження місця хвороби, а також володіти переліком літератури, яку можна використати для підготовки до заняття.

Роль студентів-модераторів полягає у завчасній підготовці до заняття та представленні на початку заняття мультимедійної презентації з короткою презентацією теоретичних моментів, які включають анатомічні особливості місця захворювання, діагностичний підхід, методи лікування щодо всіх захворювань, з якими запропоновано проводити диференційну діагностику.

При обговоренні конкретного випадку студентам пропонується відповіді на запитання давати та занотовувати у вигляді таблиць, спершу – щодо скарг, згодом – щодо обстеження хворого. На занятті рекомендується використовувати, як додаткові матеріали, відеозапис об'єктивного та локального обстеження пацієнта, дані його лабораторних та інструментальних обстежень, хід оперативного втручання. При проведенні практичного заняття за даною тематикою пропонуємо наступний діагностичний алгоритм: лабораторні тести, доплерівське обстеження (відпрацювання практичної навички пальпації судин та доплер-обстеження, визначення плечо-кісточкиного індексу), ультразвукова діагностика, комп'ютерна томографія з контрастуванням судин. Слід звернути увагу, що студентам важко оцінити дані комп'ютерної томографії та зображення з ультразвукового сканера і це вимагає додаткової допомоги викладача. При розгляді методів лікування рекомендуємо детально зупинитись на оперативному (методи операцій, терміновість їх проведення, підготовка до оперативного втручання, післяопераційна реабілітація) та консервативному (групи препаратів, терміни їх призначення, мета призначення, лікарські форми, можливі ускладнення) методах лікування.

Запропонована методологія проведення практичного заняття з клінічного мислення активно залучає всіх студентів у навчальний процес, спонукає їх до поглибленого вивчення певної патології, а також розвиває аналітичні навички та стимулює самовдосконалення.

Література

1. Дудікова Л. В. Психолого-педагогічні аспекти готовності майбутніх медиків до професійного самовдосконалення / Л. В. Дудікова // Зб. наук. пр. № 49. Ч. II / Ред. кол.: Л. М. Романишина (голов. ред.) та

ін. – Хмельницький: Вид-во Нац. ак. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького, 2009. – С. 13 – 16.

2. Дудікова Л. В. Підготовка майбутніх медиків до професійного самовдосконалення / Л. В. Дудікова // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. // Зб. наук. праць. – Випуск 29. / Ред. кол.: В. І. Шахов (голова) та ін. – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2009. – С. 103 – 108.

Волошин М.М.

Особенности проведения практических занятий по клиническому мышлению на кафедре общей хирургии

Кафедра общей хирургии (зав. каф. – проф. И.М.Гудз)
ГБУЗ “Ивано-Франковский национальный медицинский университет”

Резюме. Статья посвящена особенностям проведения практических занятий с основами клинического мышления на кафедре общей хирургии в рамках проекта “MUMEENA”. Предлагается методология проведения такого занятия на примере обсуждения клинического случая, где ведущим симптомом является “боль в голени и стопе”. Целью занятия является установление диагноза пациента с учетом жалоб, данных анамнеза заболевания, жизни, объективного обследования, предложение схемы обследования и лечения больного с оценкой их результата, а также разработка рекомендаций пациенту по его жизни и труду. Предложенная методология проведения практического занятия по клиническому мышлению активно привлекает всех студентов в учебный процесс, побуждает их к углубленному изучению определенной патологии, а также развивает аналитические навыки и стимулирует самосовершенствование.

Ключевые слова: практическое занятие, клиническое мышление.

M.M.Voloshyn

The Specifics of Teaching Practical Classes in Clinical Reasoning at the General Surgery Department

General Surgery Department (the Head of the Department – Prof. I.Hudz)

Ivano-Frankivsk National Medical University

Abstract. The article addresses the specifics of teaching practical classes in the fundamentals of clinical reasoning at the general surgery department as a part of the “MUMEENA” project. The author suggests a methodology of teaching such a class by discussing a clinical case where the main symptom is the pain in the ankle and foot. The goal of the class is to teach how to diagnose a disease by taking into account patient complaints, medical history and objective examination data, to propose schemes of patient's examination and treatment, to evaluate their effectiveness and to develop recommendations as to the patient's lifestyle and work patterns. The proposed methodology of teaching practical classes in clinical reasoning engages all the students in the learning process, encouraging them to gain profound knowledge of a certain pathology as well as developing analytical skills and motivating self-improvement.

Key words: practical class, clinical reasoning.

Надійшла 15.09.2014 року.

УДК 378.147.88+615.032+615.014+378.147

Губіна Н.В.

Особенности проведения виробничой практики зі спеціалізації «Використання лікарських препаратів у клінічній практиці» на фармацевтичному факультеті в рамках Болонської системи

Кафедра клінічної фармакології й фармакотерапії (зав. каф. – проф. Купновицька І.Г.)

ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»

Резюме: Проведення виробничої навчальної практики зі спеціалізації «Використання лікарських засобів у клінічній практиці» на фармацевтичному факультеті є важливим етапом у підготовці майбутнього провізора. У статті наведено досвід проведення виробничої практики в умовах кредитно-модульної системи нав-

чання, зокрема, вдосконалення практичних умінь та навичок, що стосуються оптимального використання ліків для забезпечення раціональної фармакотерапії, попередження та усунення небажаної побічної дії лікарських засобів, а також надання фармацевтичної опіки хворим різного профілю. Розглянуто та запропо-

новано впровадження системного підходу до організації навчання та контролю успішності знань студентів.

Ключові слова: Болонський процес, виробнича практика, аспекти викладання, провізор.

На сьогоднішній час раціональне використання лікарських засобів є завданням надзвичайної важливості. З однієї сторони, сучасний спеціаліст, призначаючи лікарський засіб, має у своєму розпорядженні величезну кількість фармацевтичних продуктів для лікування та профілактики різноманітних захворювань, але часто на практиці доводиться стикатися з нерациональним та не виправданим призначенням ліків. Однією з причин цього явища є відсутність у провізора відповідної інформації про лікарський засіб, який необхідно розглядати не тільки як фармацевтичний продукт, але й як «лікарський продукт+інформація». Сучасна клінічна фармакологія навчає спеціалістів, як лікаря, так і провізора умінню з метою досягнення результативності фармакотерапії на різних етапах надання медичної допомоги населенню поєднуючи знання з властивостей самого засобу із оцінкою індивідуальних особливостей хворого, його реакції (позитивної чи негативної) на призначені ліки, уникати призначень несумісних препаратів, поліпрагмації та не виправданого дублювання лікарських засобів [3].

Виробнича навчальна практика зі спеціалізації «Використання лікарських засобів у клінічній практиці» проводиться на V курсі, як одна із вибіркової дисципліни у системі підготовки провізорів, що інтегровано доповнює базові для них медико-біологічні і клінічні дисципліни, які передують вивченню дисципліни, і готує провізора до практичної діяльності. Організація навчального процесу при вивченні дисципліни і проведення виробничої практики з неї здійснюються за кредитно-модульною системою, метою впровадження якої у вищих медичних закладах України є підвищення якості вищої освіти фахівців і забезпечення на цій основі конкурентоспроможності та престижу української вищої освіти у світовому освітньому просторі [2].

Метою навчальної практики з дисципліни за вибором «Використання лікарських засобів у клінічній практиці» є поглиблення теоретичних знань і вдосконалення практичних умінь та навичок із клініко-фармацевтичних підходів до раціонального вибору й оптимального використання ліків для забезпечення раціональної фармакотерапії, попередження та, у випадку виникнення, усунення небажаної побічної дії лікарських засобів та лікопов'язаних проблем, а також для надання фармацевтичної опіки хворим різного профілю.

Основними завданнями навчальної практики є:

- поглиблене вивчення теоретичних та прикладних засад раціональної фармакотерапії захворювань, що оглядово вивчалися у курсах «Фармакотерапія з основами фармакокінетики» та «Клінічна фармація»;
- удосконалення навичок щодо пошуку, аналізу, систематизації і викладення доказової інформації про особливості використання лікарських засобів для лікарів, іншого медичного персоналу, провізорів, пацієнтів та членів їх родин і близьких, що складає основу фармацевтичної опіки;
- удосконалення навичок із методології і принципів раціонального вибору безрецептурних лікарських засобів, погодження та, при потребі, корекція плану фармакотерапії для підвищення її ефективності, безпеки, економічної доступності;
- поглиблене вивчення факторів ризику розвитку та клінічних проявів лікопов'язаних проблем, побічної дії лікарських засобів та їх комбінацій;
- удосконалення знань щодо основних підходів до підвищення ефективності та безпеки фармакотерапії у хворих залежно від віку, стану та характеру захворювання.

Обсяг виробничої практики студентів V курсу складає 1,5 кредита ECTS, кількість годин – 54. Програма практики представлена одним підсумковим модулем.

Упродовж п'яти днів зі студентами розглядаються етико-

деонтологічні та біоетичні проблеми використання лікарських засобів, особливості взаємодії різних препаратів. Характер роботи змінюється щоденно – проводиться ознайомлення зі структурою та принципами роботи аптеки у лікувальних закладах, вивчаються організація роботи провізора в установі і шляхи впровадження на практиці основних принципів медичної деонтології, етичних норм поведінки провізора, взаємини провізора та пацієнта, медичного персоналу аптеки. Студенти знайомляться з організацією консультативно-інформаційної роботи в аптеці, складають інформаційні листи для лікарів і пацієнтів про новий лікарський препарат. На базі навчально-тренувального центру кафедри внутрішніх хвороб та медсестринства проводиться вивчення та опрацювання алгоритмів виконання маніпуляцій (вимірювання артеріального тиску, частоти дихальних рухів, пульсу, температури, оцінка вираженості набряків, використання трансдермальних форм ліків, закапування крапель у вухо, ніс, закладання очних мазей, правила користування кишеньковим інгалятором, набирання ліків з ампул, введення внутрішньокірних та внутрішньом'язових ін'єкцій). У відділеннях стаціонару разом із викладачем проводиться курація хворих та аналіз лікарських листків призначень, що, на думку окремих дослідників, значно розширює та поглиблює знання фармацевтів [1]. Актуальним для провізорів також є інформування пацієнтів про умови раціонального використання ліків, їх поєднання з їжею, правила зберігання, визначення переваг та недоліків тієї чи іншої лікарської форми або конкретних препаратів різних фармакологічних груп з урахуванням їх біофармацевтичних, фармакокінетичних та фармакологічних особливостей, а також анатомо-фізіологічних особливостей хворого (вік, стать, фізичний стан та ін.). Щоденно студенти готують реферативні доповіді на задану тему, після чого проводиться їх обговорення та клінічні дискусії.

Протягом щоденного (5 днів) перебування студентів у відділеннях стаціонару вони ведуть щоденник практики, де фіксують проведену роботу, описують хворих, котрим надана фармацевтична опіка з найбільш поширених синдромів, виписують рецепти призначених рецептурних лікарських засобів, а наприкінці складають підсумковий цифровий звіт.

Студенти захищають результати практики під час підсумкового контролю в день її завершення. Кожний студент за підсумками індивідуальної роботи повинен представити керівнику щоденник навчальної практики і звіт про її виконання. Для покращення успішності студент може збільшити свій підсумковий бал при усній співбесіді, відповідаючи на теоретичні питання для заліку.

Успішність кожного студента в цілому оцінюється за рейтинговою 200-бальною шкалою. Щоденне оцінювання в сумі складає – максимально – 120, мінімально – 60 балів. За кожен день практики студент може одержати від 24 до 12 балів.

Підсумковий модульний контроль – складає максимально від 80 балів до мінімальних – 50 балів. Сюди входить контроль теоретичних знань: усна відповідь на 3 запитання з невідкладної медичної допомоги (по 10 балів за кожне, всього 30 балів, мінімально 20 балів), реферат на теми бесід з фармацевтичної опіки (20 балів, мінімально 10 балів) і контроль практичних умінь: вирішення ситуаційної задачі (8 балів, мінімально 5 балів), корекція листка лікарських призначень (12 балів, мінімально – 8 балів), захист щоденника практики (10 балів, мінімально 7 балів).

Оцінка за вивчення дисципліни визначається як сума балів поточної навчальної діяльності та результатів підсумкового модульного контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань, практичних навичок та вмій відповідно до кінцевої мети дисципліни, визначених навчальною програмою.

На основі викладеного можна зробити наступні **висновки**:

1. Навчання на кафедрі клінічної фармакології й фармако-

терапії в умовах Болонського процесу зумовлює якісну підготовку провізорів.

2. Методика і принципи викладання навчальної практики з дисципліни за вибором «Використання лікарських засобів у клінічній практиці» дозволяє виконати поставлені завдання та вдосконалити клінічні аспекти фармацевтичної діяльності, зокрема, знання з клінічної фармакології, вміння проводити вибір оптимальних ліків у конкретному випадку з метою попередження їх побічної дії, здійснювати моніторинг фармакотерапії при відповідальному самолікуванні.

Література

1. Зіменковський А.Б. Уніфікована методика оцінки фармакотерапії за листками лікарських призначень: методичні рекомендації МОЗ України / А.Б. Зіменковський, А. М. Морозов, А.В. Степаненко –К. 2011.-38 с.

2. Нагірний Я.П. Болонський процес і забезпечення якості освіти / Я.П. Нагірний // Фармацевтичний часопис. – 2011. - № 1. – С. 74-76.

3. Фармацевтична опіка: вибрані питання: Навчальний посібник / О.С. Хухліна, С.П. Ткач, Т.Я. Чурсіна [та ін.]– Вінниця: Нова Книга, 2011. – 424 с.

Губина Н.В.

Особенности проведения производственной практики по специализации «Использование лекарственных препаратов в клинической практике» на фармацевтическом факультете в рамках Болонской системы

Ивано-Франковский медицинский национальный университет, Украина

Резюме: Проведение производственной учебной практики по специализации «Использование лекарственных средств в клинической практике» на фармацевтическом факультете является

УДК: 378.147+371.322+616.314

Дмитренко І.А.

Методи і засоби підвищення якості навчання студентів на клінічній кафедрі стоматологічного факультету

Івано-Франківський національний медичний університет

Резюме. У статті представлено матеріал, що дає можливість підвищити ефективність викладання предмету ортопедична стоматологія на 2 – 5 курсах навчання Івано-Франківського національного медичного університету. Оптимізація навчального процесу полягає в розробці педагогічних прийомів для підготовки студентів до самовдосконалення своїх знань та навиків для подальшої професійної діяльності, що залежить від психологічних особливостей студентів – майбутніх лікарів як фактора в організації навчального процесу.

Ключові слова: клінічна стоматологія, навчальний процес, психологія, якість викладання.

Зміни, які відбуваються в Україні та за її межами, висувають нові вимоги до сучасних висококваліфікованих фахівців. Завдання підвищення ефективності навчального процесу, якості підготовки спеціалістів не можуть бути вирішені без підвищення якості викладання, корекції навчального процесу, використання педагогічних інновацій. Підготовка лікарів-стоматологів передбачає не лише формування професійних знань, умінь та навичок, які необхідні в практичній діяльності, а й виховання всебічно розвиненої особистості, розвиток її пізнавальних потреб та інтелектуальних здібностей, інтересів та мотивів, духовності, менталітету, формування сучасного світогляду тощо [1].

Успішне викладання залежить від особливостей використання педагогічної техніки викладача, що дає змогу вико-

важним етапом в підготовці майбутнього провізора. В статтю приведені результати проведення виробничої практики в умовах кредитно-модульної системи навчання, в частині, удосконалення практичних умінь і навичок, що стосуються оптимального використання лікарств для забезпечення раціональної фармакотерапії, запобігання та усунення небажаних побічних дій лікарських засобів, а також надання фармацевтичної опіки більшим різноманітним пацієнтам. Розглянуті та запропоновано впровадження системного підходу до організації навчання та контролю успішності знань студентів.

Ключевые слова: Болонский процесс, производственная практика, аспекты преподавания, провизор.

N.V. Hubina

The Peculiarities of Conducting the Working Practice in the Specialization “The Use of Drugs in Clinical Practice” at the Pharmaceutical Faculty Under the Bologna System

Ivano-Frankivsk National Medical University, Ukraine

Abstract. Conducting the working-and-educational practice in the specialization “The use of drugs in clinical practice” at the pharmaceutical faculty is an important stage in training of a future pharmacist. The article presents the experience in working practices within a credit-modular system, particularly, the improvement of practical skills and knowledge relating to the optimal use of drugs for the rational pharmacotherapy, preventing and eliminating the undesirable side effects of medications and providing the pharmaceutical patient care in various fields. There was considered and offered an introduction of the systematic approach to training and monitoring the students’ progress.

Keywords: the Bologna process, working practice, aspects of teaching, pharmacist.

Надійшла 15.09.2014 року.

ристовувати власний психофізичний апарат для досягнення і отримання ефективних педагогічних результатів. Проведення підготовки студентів 2 – 5 курсів навчання стоматологічного факультету на кафедрі ортопедичної стоматології є особливо актуальним за відповідним спеціалізованим напрямком, що дає можливість узагальнити набуті в процесі навчання знання [2].

Під час навчання студентам стоматологічного факультету велика увага повинна приділятися професійній підготовці та адаптації до умов навчання у вищому навчальному закладі. При цьому, особливістю навчально-професійної діяльності студентів є їх спрямованість на оволодіння засобами, методами розв’язання проблем і завдань, що виникатимуть у ході подальшої роботи і досягати кінцевої мети навчання після закінчення вищого навчального закладу [3].

Навчання в університеті – це дуже важливий період соціалізації особистості, під час якого у студента відбуваються формування індивідуального стилю навчально-професійної діяльності, розвиток особистісних якостей тощо. Зокрема, при вивченні емоційної сфери студентів-майбутніх лікарів у перші три роки навчання у вищому медичному навчальному закладі виявляються зміни у напрямку більшої душевності студентів, що пов’язується з початком їх спілкування на третьому курсі з пацієнтами.

При викладанні матеріалу з ортопедичної стоматології